

EBM 257, Gåsehagevraget

© KORT & MATRIKELSTYRELSEN (G.115-96)

Moegård Museum

Rapport vedr. besigtigelse af Gåsehagevraget, 2003

Jesper Frederiksen og Claus Skriver

KONSERVERINGS- OG NATURVIDENSKABELIG AFDELING

Nr. 2 2004

EBM 257, Gåsehagevraget

Rapport vedr. besigtigelse af Gåsehagevraget, 2003

Jesper Frederiksen og Claus Skriver

Denne besigtigelse samt indstiksundersøgelse af udvalgte trædele på Gåsehagevraget, 2003 er en opfølgning af to tidligere rapporter (Frederiksen og Thomsen 2001, 2002).

Det er formålet med 2003-undersøgelsen at registrere sedimentniveaue omkring Gåsehagevraget samt udføre træindstiksmålinger for at beskrive træets bevaringstilstand. Forudsætningen for gennemførelse af sedimentsmålingerne og en metodisk beskrivelse af indstiksmålingerne er beskrevet i de to tidligere rapporter.

Undersøgelse og besigtigelse af Gåsehagevraget blev udført 18. december 2003 af erhvervsdykker og konservator Jesper Frederiksen samt erhvervsdykker og arkæolog Claus Skriver.

Undersøgelsens gennemførelse

Besigtigelsen blev gennemført i tidsrummet mellem kl. 11.00 og kl. 12.00, da strømforholdene på dette tidspunkt muliggjorde en dykning på vraget. Ved de foregående års dykning var det muligt at lokalisere vraget fra havoverfladen, men her i år 2003 var det meste hvid sandbund, og selv med GPS-koordinaterne, der viste den korrekte position, var det meget vanskeligt at lokalisere vraget.

Efter dykningen kan det konstateres, at der i hele området i og omkring Gåsehagevraget var aflejret sand på en sådan måde, at sedimentniveaue var hævet med mellem 40 og 80 cm. Gåsehagevragets dele var således dækket af et beskyttende lag sand. Dette medførte, at det ikke var muligt at gennemføre indstiksmålingerne eller aflæse sedimentniveaue på de tidligere nedbankede rustfri målepæle. Det kunne med tilfredshed konstateres, at Gåsehagevraget for nuværende ligger godt beskyttet under sanddækket. Denne udvikling stemmer godt overens med beskrivelser af de ændringer i sedimentniveaue i og omkring Gåsehagevraget, der er iagttaget og meddelt af sportsdykkere over en 10-årig periode. Dog har den næsten fuldstændige tildækning ikke været indberettet i en årrække. De ændringer i bundforholdene, der er konstateret ved Gåsehage, har bl.a. været forklaret med bølgerne efter hurtigfærgerne, som har virket eroderende på bundforholdene.

De tidligere undersøgelser, som er dokumenteret i de to forrige rapporter fra 2001 og 2002, har vist, at Gåsehagevraget har været delvist afdæk-

ket, og at en stor del af vraget var frit eksponeret for nedbrydning under påvirkningen af forhold som kraftig strømpåvirkning og ved mikro- og makroorganisk nedbrydning. Undersøgelserne for træets nedbrydnings-tilstand påviste, at træet er velbevaret nede ved havbundsniveau og har en fremskreden nedbrydning op ad vragedelene.

På nivellements-skitsen (bilag 1) er indtegnet det øgede havbundsniveau. Dette kan sammenholdes med 2001- og 2002-undersøgelserne, hvorfra sedimentniveauet ligeledes er angivet.

På oversigtsskitse (bilag 2) er angivet de vragedele, der er synlige ved undersøgelsen i dec. 2003.

Bemærkninger til undersøgelsen

Den kraftige ændring i sedimentniveauet markerer klart, at Gåsehagevraget er beliggende på et meget eksponeret sted. Ændringerne i sedimentniveauet indikerer, at der er en betydelig sandbevægelse i og omkring vraget, der følgelig har en negativ indvirkning på vragets udsatte træoverflader, hvor der i tidligere undersøgelser er iagttaget amningsmærker og andre bearbejdningsspor. Forhåbentlig kan det nuværende sandniveau holdes i en årrække eller i det mindste vinterperioden ud. Når trædelene er frit eksponeret, er der en risiko for en øget mikro- og makrobiel nedbrydning, som er forårsaget af iltindholdet. Hertil kommer, at sandlaget virker beskyttende mod havstrømmens nedslidning.

Fremtidige undersøgelser

Intensiteten i sedimenttransporten, der langt har oversteget hvad de nedbankede målepæle var indrettet til, er overraskende. Denne iagttagelse bør give anledning til målrettede undersøgelser, ikke kun ved Gåsehagevraget, men også på andre strækninger af Østjyllands kystlinje. Tre eller fire lokaliteter kunne eventuelt udpeges, gerne under forskellige eksponeringsforhold. Rustfri målepæle bør nedbankes og en regelmæssig monitorering gennemføres. En dykning om året på Gåsehagevraget er for lidt. I dette tidsrum kan vraget principielt have været dækket af sand flere gange, og det bør tilstræbes, at der sker et hyppigere tilsyn, i det mindste over et par år – og gerne efter større storme. Tilsynet skal kun beskæftige sig med sedimenttransport og vragets generelle tilstand, indstiksmålningerne behøver kun at foregå en gang om året.

Nedbrydningshastigheden i strømfyldt farvand er ikke et specielt vel-dokumenteret fænomen, men med de foreløbige undersøgelser, der er gennemført på Gåsehagevraget, er der håb om en afklaring indenfor det næste årti.

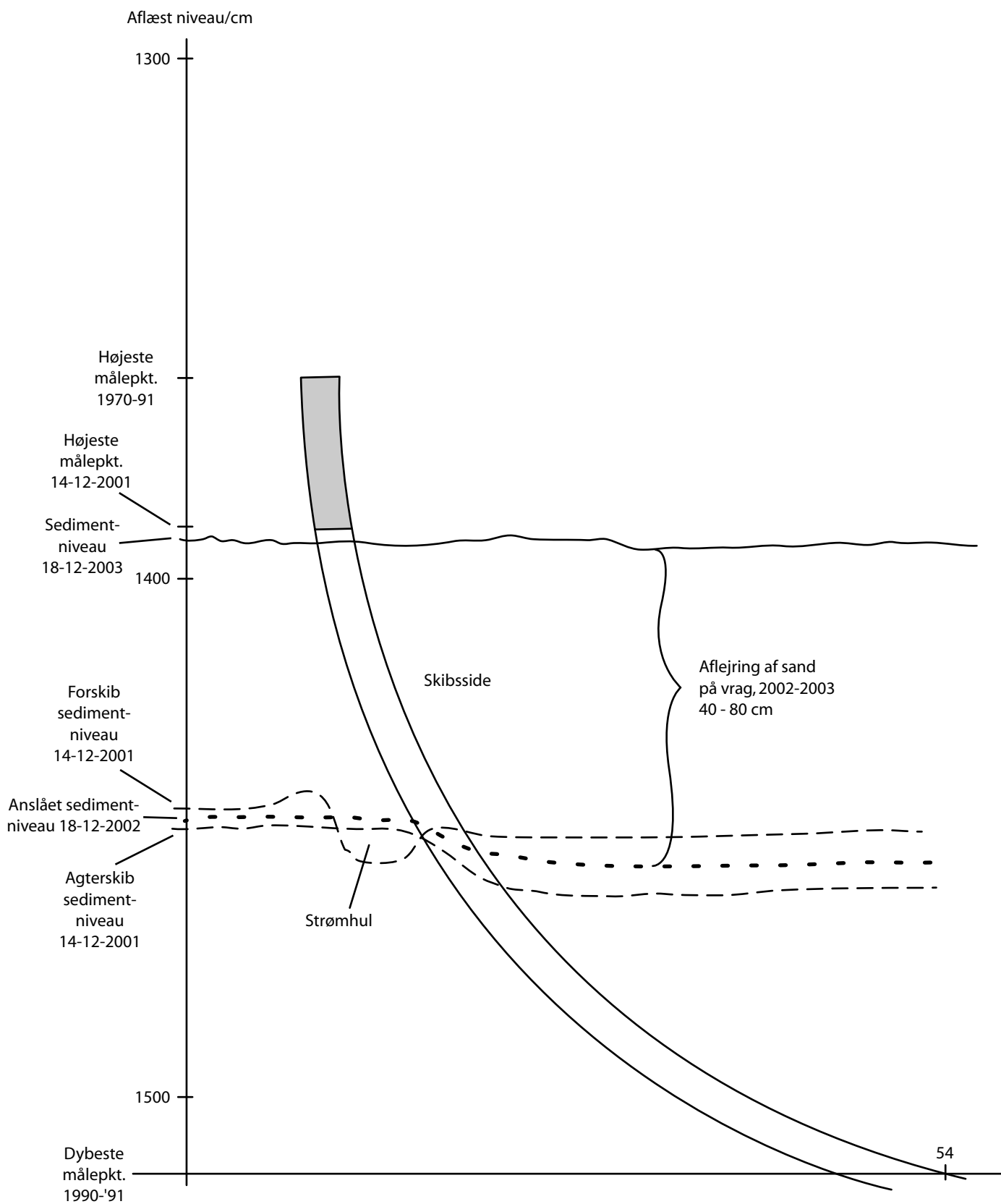
At der sker en nedbrydning af de danske vrag, og at de stille og roligt forsvinder, er velkendt. Der har således været en tilbagemelding fra en sommerhusejer i området, som har iagttaget vragedele på stranden ud for Gåsehage. Disse behøver dog ikke at stamme fra selve Gåsehagevraget, idet der er registreret mange vrag i området, men må opfattes som en indikation på den ødelæggelse, der hele tiden foregår af træskibsvragene rundt om vore kyster.

Litteraturliste

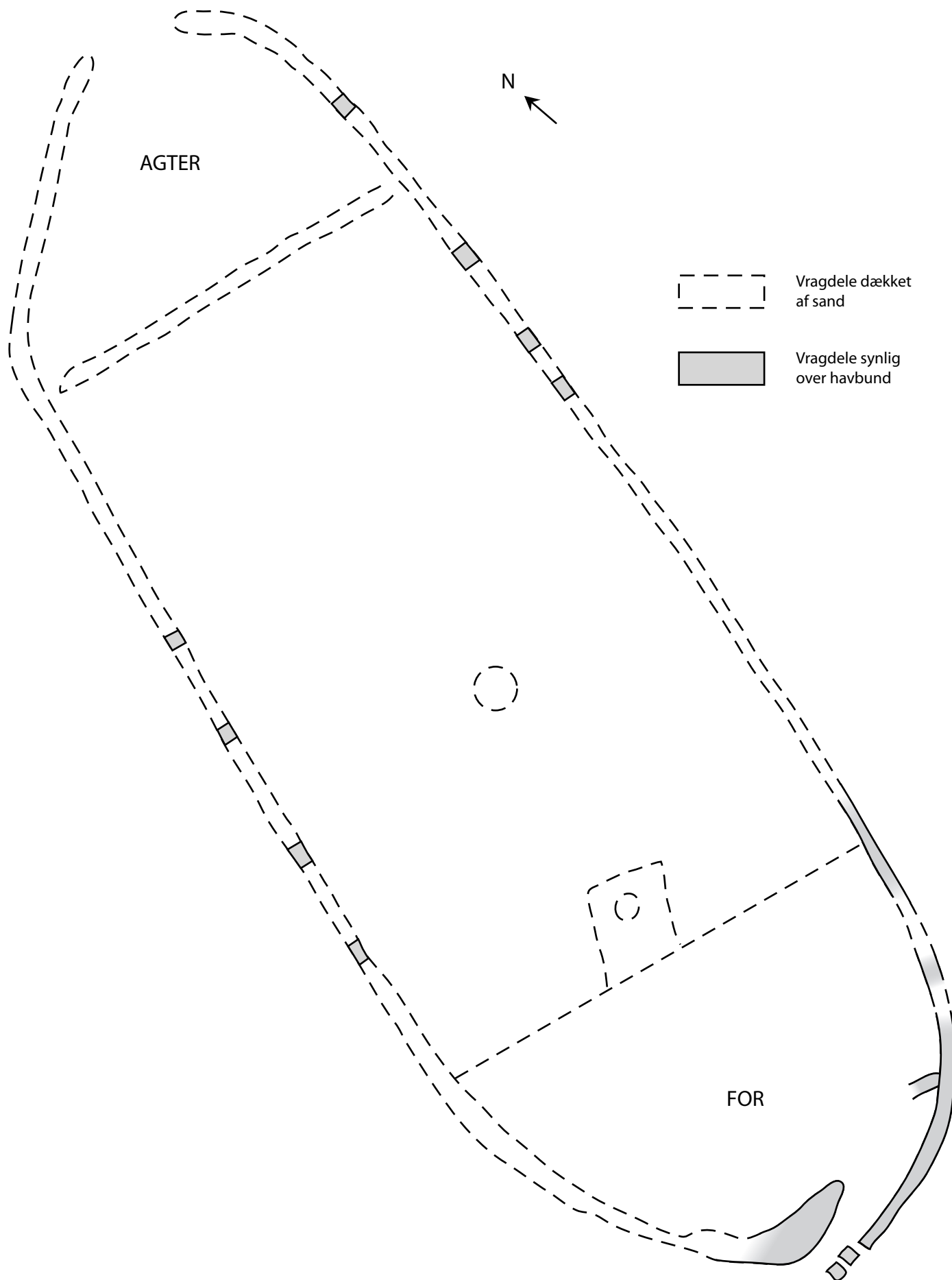
Frederiksen, J. & Thomsen M. H., 2001: EBM 257, Gåsehagevraget. Rapport vedr. besigtigelse af Gåsehagevraget. Konserverings- og naturvidenskabelig afdeling. Nr. 10, 2002.

Frederiksen, J. & Thomsen M. H., 2002: EBM 257, Gåsehagevraget. Rapport vedr. fortsat observation af Gåsehagevraget. Konserverings- og naturvidenskabelig afdeling. Nr. 1, 2003.

Bilag 1: EBM 257, Gåsehage, nivellementskitse 1:10

Bilag 2: EBM 257, Gåsehage, oversigtsplan 1:50

Rapporterne fra Moesgårds Naturvidenskabelige Afdeling fremlægger resultater i forbindelse med specialundersøgelser af arkæologisk genstandsmateriale.

Hovedvægten er lagt på undersøgelser med en naturvidenskabelig tilgangsvinkel. Heriblandt kan nævnes arkæobotaniske undersøgelser, vedanatomiske undersøgelser, antropologiske undersøgelser af skeletter samt arkæozoologiske undersøgelser.

Der optræder også andre typer dokumentationsfremlæggelser, som f.eks. besigtigelse af marinarkæologiske lokaliteter og metodebeskrivelser af konserveringsteknisk karakter.

Alle rapporter kan downloades fra Moesgaard Museums hjemmeside. Eftertryk med kildeangivelse tilladt.